

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.25.2.2023

Pan
Piotr Rećko,
Starosta Sokólski
Starostwo Powiatowe w Sokółce,
ul. Marsz. J. Piłsudskiego 8, 16-100 Sokółka

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/007 - Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacja
prawna

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Starostwo Powiatowe w Sokółce, ul. Marsz. J. Piłsudskiego 8, 16-100 Sokółka, zwane dalej: „Starostwem” lub „Urzędem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Rećko, Starosta Sokólski, od 19 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zapewnienie przez powiat warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających prawidłową realizację zadań związanych z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacją prawną.2. Zgodność z przepisami i rzetelność realizacji zadań polegających na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.3. Działania powiatu w zakresie efektywnego udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i efektywnego świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do zakończenia czynności kontrolnych, tj. do dnia 30 listopada 2023 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Wojciech Olszewski, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LBI/162/2023 z 2 października 2023 r. i nr LBI/185/2023 z 15 listopada 2023 r.2. Tomasz Jarocki, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/186/2023 r. z 15 listopada 2023 r.

(akta kontroli str.1-6)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie funkcjonowanie i efektywność realizacji zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej w Powiecie Sokólskim³ (dalej: Powiat) w okresie objętym kontrolą.

Starosta zapewnił działanie w Powiecie w latach 2020-2023 (do 30 czerwca) wymaganej liczby punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego (dalej: punkty npp/npo). Prowadzenie dwóch z nich powierzał corocznie organizacji pozarządowej wybranej w wyniku prawidłowo przeprowadzonych konkursów. Terminowo zawarł też porozumienia z organami samorządu zawodowego radców prawnych i adwokatów a także umowy z adwokatami i radcami prawnymi, którzy zostali wyznaczeni do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej w jednym z trzech punktów npp/npo. Ich lokalizacja, dostępność i organizacja odpowiadała wymogom prawnym w tym zakresie.

Środki na funkcjonowanie punktów prowadzonych przez organizację pozarządową oraz wynagrodzenie adwokatom i radcom prawnym za świadczenie usług w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej przekazywane było zgodnie z zasadami określonymi w zawartych z nimi umowach. Otrzymana dotacja z budżetu państwa na realizację zadania została wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem.

Na bieżąco prowadzone były działania informacyjne, mające na celu upowszechnianie wiedzy o npp/npo, a także edukacja prawna. Zadania były realizowane prawidłowo, co również potwierdzały wyniki monitoringu oraz kontroli przeprowadzanych przez upoważnionych pracowników Starostwa, przez co przyczyniły się do osiągnięcia założonych efektów.

Stwierdzono nieprawidłowość o charakterze formalnym dotyczącą niezamieszczenia w treści umów zawartych przez Powiat z adwokatami, radcami prawnymi oraz organizacją pozarządową postanowień dotyczących powierzenia przetwarzania danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zapewnienie przez powiat warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających prawidłową realizację zadań związanych z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniem nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacją prawną

Opis stanu faktycznego

1.1. Warunki organizacyjne

1.1.1. W Starostwie zapewniono organizację umożliwiającą właściwą realizację zadań dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej (dalej „npp-npo”).

W okresie objętym kontrolą zadania w tym zakresie zostały ujęte w regulaminach organizacyjnych Starostwa Powiatowego oraz w zakresach obowiązków pracowników i innych uregulowaniach wewnętrznych.

Zadania dotyczące organizacji nieodpłatnej pomocy prawnej takie jak m.in.:

- przygotowywanie projektów porozumień zawieranych przez Powiat z gminami określających gminne lub powiatowe lokale, w których będą usytuowane punkty nieodpłatnej pomocy prawnej oraz harmonogram jej udzielania;

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: Powiat.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

- przygotowywanie projektów zarządzeń Starosty określających powiatowe lokale, w których będą usytuowane punkty nieodpłatnej pomocy prawnej oraz harmonogram jej udzielania;
- przygotowywanie projektów porozumień zawieranych przez Powiat z Okręgową Radą Adwokacką w Białymstoku⁵ oraz Okręgową Izbą Radców Prawnych w Białymstoku⁶ w sprawie liczby i imiennego wskazania wyznaczonych adwokatów, radców prawnych oraz ich zastępców, którzy będą udzielać nieodpłatnej pomocy prawnej na obszarze powiatu, zasad ich wynagradzania oraz zasad wykorzystania urządzeń technicznych w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej;
- przygotowywanie projektów umów zawieranych przez Powiat z adwokatami oraz radcami prawnymi wyznaczonymi do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej;
- przeprowadzanie otwartych konkursów ofert na powierzenie prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej organizacjom pozarządowym;
- przekazywanie Ministrowi Sprawiedliwości oraz właściwemu wojewodzie zbiorczej informacji o wykonaniu przedmiotowego zadania,

zostały wskazane Referatowi Prawnemu Wydziału Organizacyjnego Starostwa. Zakresami czynności zdania te do sierpnia 2020 r. zostały przypisane pracownikowi z tego Referatu, a od sierpnia 2020 r. kierownikowi tego Referatu, który pełnił również funkcję Koordynatora Powiatowego zadań związanych z npp-npo. W Starostwie nie powołano natomiast pełnomocnika w celu realizacji zadań npp-npo, o którym mowa w art. 9 ust. 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej⁷.

W Starostwie wyznaczono pracownika z Wydział Finansowego do rozliczeń środków dotacji na npp-npo, który był odpowiedzialny za: nadzór finansowy nad wydatkowaniem środków przeznaczonych z budżetu państwa na wynagrodzenia i obsługę trzech punktów npp-npo, weryfikację miesięcznych kart pracy adwokatów i radców prawnych, prawidłowość rozliczeń zadania realizowanego w punkcie npp przez adwokatów i radców prawnych.

(akta kontroli str. 9-25)

W Starostwie nie wystąpiły przypadki zgłaszania skarg i wniosków na działania Powiatu w zakresie npp-npo.

(akta kontroli str. 54)

W okresie objętym kontrolą Starostwo było raz kontrolowane przez przedstawicieli Wojewody Podlaskiego. Kontrola w lutym i marcu 2020 r. dotyczyła realizacji przez Powiat zadań z zakresu npp-npo i edukacji prawnej od 1 stycznia 2019 r. do dnia kontroli. Wykonanie zadań oceniono pozytywnie, nie formując żadnych uwag ani zaleceń. Zakres kontroli obejmował: przygotowanie wykazu planowanych dyżurów na terenie powiatu, porozumienia z okręgową radą adwokacką i radą okręgowej izby radców prawnych, umowy z adwokatami i radcami prawnymi, obsada punktów i współpraca z wykonawcami, organizowanie wizyt dla mieszkańców o różnych potrzebach, dostępność dyżurów dla mieszkańców pod względem czasu i miejsca, dokumentacja i sprawozdawczość, rozliczenie wykorzystania dotacji, korzystanie z opinii o jakości usług, terminowe przeprowadzanie kontroli wykonywania zadań oraz przechowywanie dokumentacji.⁸

Ponadto w systemie obsługi NPP-NPO przedstawiciele Wojewody Podlaskiego oceniali na podstawie kart części A realizację nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Ogółem w latach 2020-2023 (do 30 czerwca) zostało ocenionych sześć kart części A z których pięć uzyskało po 8 punktów (ocenę maksymalną) a jedna 6 punktów.

(akta kontroli str. 30-38, 52-54)

W okresie 28 sierpnia – 13 października 2023 r. audytor wewnętrzny Starostwa przeprowadził audyt „Ocena systemu zarządzania i kontroli – Rozliczenie udzielonych dotacji podmiotom spoza sektora finansów publicznych na podstawie ustawy o pożytku i o wolontariacie” w 2022 r., w tym dotyczących udzielania dotacji na npp-npo. Zakres przedmiotowy audytu obejmował: regulacje i przepisy wewnętrzne funkcjonujące w jednostce, środki kontroli określone

⁵ Dalej: ORA.

⁶ Dalej: OIRP.

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 945. Dalej: unpp.

⁸ W kontroli poruszono sprawę rezygnacji wybranego na 2019 rok stowarzyszenia, które nie podpisało umowy i npp była świadczona przez przedstawicieli samorządu adwokackiego i radcowskiego.

w regulacjach wewnętrznych, zakresach obowiązków, odpowiedzialności i uprawnień, postępowania konkursowe, wykorzystanie dotacji zgodnie z unormowaniami określonymi w zwartych umowach/porozumieniach, weryfikację dokumentów źródłowych potwierdzających dokonane wydatki, weryfikację rozliczenia przyznanych dotacji oraz dokumentację z prowadzonych spraw. W wyniku audytu stwierdzono, że istniejące struktury wewnętrzne oraz funkcjonujący system kontroli zarządczej dają zapewnienie prawidłowej realizacji zadań związanych z udzielaniem dotacji podmiotom spoza sektora finansów publicznych na podstawie ustawy o pożytku i o wolontariacie. Audytor nie formułował żadnych zaleceń. (akta kontroli str. 39-51)

W związku z epidemią COVID-19 wystąpiły dwa okresy zmiany sposobu realizacji zadań dotyczących npp-npo. Od 13 marca do 31 maja 2020 r. prowadzono obsługę interesantów za pomocą środków komunikacji na odległość (telefon, poczta elektroniczna), co wynikało z komunikatu Ministerstwa Sprawiedliwości. Zaś od 12 października 2020 r. do 1 lipca 2021 r. realizacja zadań w zakresie npp-npo została uregulowana zarządzeniem Starosty w sprawie ustalania procedury obsługi interesantów⁹. Zarządzeniem tym ustalono, że świadczenie npp-npo na terenie powiatu będzie się odbywało drogą telefoniczną lub elektroniczną, poprzez rejestrowanie osób chętnych w formie telefonicznej na wskazany numer (ten sam co wcześniej) oraz elektronicznie drogą mailową na adres dedykowany npp-npo. (akta kontroli str. 26-29, 203-458)

1.1.2. W okresie objętym kontrolą pracownik odpowiedzialny za realizację zadań npp-npo nie był kierowany na szkolenia dotyczące zagadnień z tym związanych i nie wyrażał takiej potrzeby.

Jak wyjaśniła Sekretarz Powiatu Starostwo Powiatowe w Sokółce ma wykupioną licencję oprogramowania LEX Premium, które posiada bardzo dużą ofertę nie tylko dotyczącą aktów prawnych, wzorów pism i wniosków, orzecznictwa sądów powszechnych, ale też cechuje go szerokie spectrum szkoleń on-line z różnych dziedzin prawa w tym z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Pracownik, mający w zakresie obowiązków nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie korzysta bez ograniczeń z usług profesjonalnej platformy Lex Premium.

(akta kontroli str. 952-955, 956-958)

1.2. Warunki prawne, w tym zawieranie porozumień z gminami oraz z okręgowymi radami adwokackimi i radami okręgowych izb radców prawnych

1.2.1. W okresie objętym kontrolą Powiat samodzielnie realizował zadania z zakresu npp-npo. W okresie tym nie wpływały do Starosty wnioski wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) z terenu Powiatu dotyczące wspólnej realizacji zadań npp-npo.

(akta kontroli str. 55-157)

1.2.2. Zgodnie z algorytmem określonym w art. 8 ust. 2 w związku z art. 20 ust. 4 unpp w okresie objętym kontrolą, na terenie Powiatu funkcjonowały trzy punkty do realizacji zadań npp-npo¹⁰. Corocznie, zgodnie z art. 11 ust 1 i 1b unpp jeden punkt powierzono do prowadzenia adwokatom lub radcom prawnym (zawsze był to punkt zlokalizowany w siedzibie Starostwa w Sokółce), zaś pozostałe dwa punkty powierzono organizacji pozarządowej. W całym okresie objętym kontrolą (tj. od 1 stycznia 2020 r. do 30 czerwca 2023 r.) punkty te były prowadzone przez Stowarzyszenie Sursum Corda i w jednym punkcie (w Dąbrowie Białostockiej) świadczone usługi nieodpłatnego poradnictwa prawnego, zaś drugim punkcie (w Suchowoli) świadczone usługi nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Nie wystąpiły przypadki zwiększania liczby jednostek poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w art. 11 ust. 1d unpp. (akta kontroli str. 55-157, 790)

1.2.3. Powiat zgodnie z art. 10 ust. 1 unpp corocznie (przed 30 listopada) zawierał na kolejny rok porozumienia w sprawie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej na obszarze Powiatu Sokólskiego z OIRP i ORA. W okresie objętym kontrolą były to corocznie porozumienia

⁹ Zarządzenie nr 89/2020 r. Starosty Sokólskiego z 12 października 2020 r. (ze zmianami – zarządzeniem nr 92/2020 z 23 października 2020 r.) oraz uchylające je zarządzenie nr 35/2021 Starosty Sokólskiego z 1 lipca 2021 r.

¹⁰ Od 2024 roku, w związku z algorytmem określonym w art. 8 ust. 2 w związku z art. 20 ust. 4 unpp na terenie Powiatu mają funkcjonować dwa punkty do realizacji zadań npp-npo (wskaźnik poniżej 2,5).

trójstronne. O zawartych porozumieniach Powiat informował niezwłocznie, tj. od 7 do 28 dni Wojewodę Podlaskiego, co było zgodne z art. 10 ust 3 unpp. (akta kontroli str. 824-839)

1.2.4. Objęte badaniem trzy Porozumienia zawarte z samorządem adwokackim i radcowskim na lata 2020-2023 zawierały elementy określone w art. 10 ust. 1 unpp, w tym:

- liczbę adwokatów i radców prawnych mających udzielać świadczeń w zakresie npp. – corocznie ustalano po pięciu adwokatów i pięciu radców prawnych, przy czym radcowie realizowali npp w I półroczu każdego roku, zaś adwokaci w II półroczu każdego roku,
- zobowiązanie do przedłożenia imiennych wykazów radców prawnych i adwokatów oraz ich zastępców, zgodnie z wykazem planowanych dyżurów,
- zasad wynagradzania adwokatów i radców m.in.: z podaniem stawki godzinowej, obliczania wynagrodzenia miesięcznego i jego limitu, dokumentów będących podstawą rozliczania czasu pracy i terminów ich wypłaty,
- zasad korzystania z urządzeń technicznych w punkcie.

W porozumieniach zawarto postanowienia zabezpieczające interes powiatu, jak na przykład możliwość wydłużenia dyżurów, zapewnienie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej poza punktem w przypadku osób niepełnosprawnych, zobowiązania do pracy w systemie obsługi NPP-NPO, jak również zasad weryfikacji czasu pracy i prawidłowości rozliczeń.

(akta kontroli str. 824-839)

1.2.5. W Powiecie corocznie uchwalano programy współpracy z organizacjami pozarządowymi, o których mowa w art. 5a ust. 1 i 2 udpp. Programy te były publikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego. W programach tych zawarto m.in. postanowienia dotyczące realizacji zadań npp-npo, wskazując, że działania te będą realizowane poprzez prowadzenie punktu przeznaczonego na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub nieodpłatnej mediacji.

(akta kontroli str. 55-157)

1.3. Powierzenie organizacjom pozarządowym prowadzenia punktów przeznaczonych na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

1.3.1. Powiat na lata 2020-2023 ogłosił cztery konkursy. Kontrolą objęto trzy konkursy (na lata 2021-2023 ogłaszane w latach 2020-2022) na powierzenie organizacjom pozarządowym prowadzenia punktów przeznaczonych na realizację zadań z zakresu npp-npo. Były to otwarte konkursy obejmujące każdorazowo po dwa zadania tj. prowadzenie punktu npp w Dąbrowie Białostockiej oraz prowadzenie punktu npo w Suchowoli, jak również zadania z zakresu edukacji prawnej. W dokumentacji konkursowej dopuszczono możliwość składania ofert na jedno lub oba zadania, a zadania te były oceniane przez Komisje konkursowe odrębnie. Wszystkie konkursy zostały rozstrzygnięte, a z wybraną organizacją zawarto umowę.

(akta kontroli str. 39-51, 55-157, 816-817, 862-880)

1.3.2. Zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹¹ wszystkie objęte badaniem ogłoszenia o konkursach ofert były publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej¹², na stronie internetowej dotyczącej zagadnień npp i npo oraz w siedzibie Starostwa. (akta kontroli str. 39-51, 55-157, 862-880)

1.3.3. Wszystkie trzy ogłoszenia o otwartych konkursach na realizację zadań npp-npo na lata 2021-2023 (odpowiednio w latach 2020-2022) zawierały elementy, o których mowa w art. 13 ust. 2 udpp, tj.: rodzaj zadania, wysokość środków publicznych przeznaczonych na realizację tego zadania, zasady przyznawania dotacji, terminy i warunki realizacji zadania, terminy składania ofert, tryb i kryteria stosowane przy wyborze ofert (w tym kryteria formalne oraz merytoryczne z określeniem punktacji) oraz terminy dokonania wyboru ofert, zrealizowanych przez Powiat w danym roku i roku poprzedzającym zadaniach dotyczących npp z podaniem

¹¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 571. Dalej: udpp.

¹² Dalej: BIP.

przeznaczonych na to kwot dotacji. Ponadto w ogłoszeniach zawarto klauzule informacyjne dotyczące RODO¹³.
(akta kontroli str. 39-51, 55-157, 862-880)

1.3.4. W przypadku wszystkich ww. trzech konkursów termin składania ofert nie był krótszy niż 21 dni od publikacji ogłoszeń o konkursie (zgodnie z art. 13 ust. 1 udpp).

(akta kontroli str. 39-51, 55-157, 862-880)

1.3.5. Rozpatrzeniem ofert zajmowały się Komisje Konkursowe. Każdorazowo ogłaszano, wraz z ogłoszeniem konkursu, nabór na członków Komisji Konkursowych spośród organizacji pozarządowych prowadzących działalność pożytku publicznego. Również każdorazowo występowano do Wojewody Podlaskiego o wytypowanie przedstawiciela do Komisji Konkursowej. W przypadku analizowanych konkursów (ogłaszanych w latach 2020-2022, na lata 2021-2023) nie zgłosił się żaden przedstawiciel organizacji pozarządowej, jak również nie było przedstawiciela Wojewody. Czteroosobowe komisje składały się z przedstawicieli Powiatu. Każdorazowo w Komisji był pracownik wyznaczony do realizacji zadań npp-npo, a przewodniczącym był Wicestarosta. Wszyscy członkowie Komisji składali stosowne oświadczenia o niepodleganiu wykluczeniu.

(akta kontroli str. 39-51, 55-157, 862-880)

1.3.6. Komisje Konkursowe w myśl wymogu określonego w art. 11 ust. 6 unpp, sprawdzały czy organizacje składające oferty były wpisane na listę organizacji uprawnionych do prowadzenia punktów npp-npo. Każdorazowo wymogiem konkursów było przedłożenie dokumentów potwierdzających możliwość ubiegania się o powierzenie prowadzenia npp-npo, zaś weryfikacja tego była jednym z kryteriów oceny formalnej ofert.

(akta kontroli str. 39-51, 55-157, 862-880)

1.3.7. Przy rozpatrywaniu ofert Komisje Konkursowe uwzględniały również elementy wymienione w art. 15 ust. 1 udpp, takie jak: możliwości realizacji zadania, kalkulację kosztów, proponowaną jakość realizacji zadania (kwalifikacji osób, działania promocyjne, proponowane formy edukacji prawnej, zdolność zapewnienia ciągłości działania), planowany wkład rzeczowy i finansowy (m.in. świadczenia wolontariuszy), jak również realizację zdań w tym zakresie w latach poprzednich i doświadczenie w tym obszarze. Wymienione elementy oceny były zawarte w każdorazowo w kryteriach oceny merytorycznej.

(akta kontroli str. 39-51, 862-880)

1.3.8. Posiedzenia Komisji Konkursowych dokumentowane były protokołami. Zawierały one opis przebiegu prac Komisji oraz załączone dokumenty (listy obecności, oświadczenia członków Komisji o niepozostaniu z oferentami w stosunkach mogących wywoływać podejrzenie co do braku bezstronności, karty ocen formalnych ofert – dokonanych przez wszystkich członków Komisji, karty ocen merytorycznych ofert – dokonane przez wszystkich członków Komisji, zestawienia ocen poszczególnych ofert). W treści protokołów zawarto m.in. wykazy ofert spełniających kryteria etapu I (oceny formalnej) z liczbą otrzymanych punktów w ocenie merytorycznej (II etap) w celu przedłożenia Zarządowi Powiatu.

(akta kontroli str. 39-51, 862-880)

1.3.9. Zarząd Powiatu w przypadku omawianych wyżej konkursów, każdorazowo dokonywał wyboru ofert rekomendowanych przez Komisje Konkursowe. W przypadku analizowanych konkursów były to oferty Stowarzyszenia Sursum Corda, które każdorazowo uzyskiwały najwięcej punktów w ocenie merytorycznej. Oferty tej organizacji spełniały wymagania regulaminów poszczególnych konkursów oraz zawierały elementy określone w art. 14 ust. 1 udpp, tj. zakres rzeczowy zadań do realizacji, terminy i miejsce realizacji, kalkulację przewidywanych kosztów realizacji zadania, informacje o wcześniejszej działalności, informację o zasobach rzeczowych i kadrowych, deklarację o zamiarze odpłatnego wykonywania zadania publicznego.

(akta kontroli str. 39-51, 862-880)

1.3.10. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki zmiany organizacji wybranej w ramach konkursu. Jak wspomiano wcześniej wybrane oferty uzyskały najwięcej punktów

¹³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, ze zm.).

w ocenach merytorycznych. Nie były tworzone listy rezerwowe, zestawienia rozpatrywanych ofert przez Komisje Konkursowe zawierały punktowe oceny merytoryczne.

(akta kontroli str. 39-51, 55-157, 862-880)

1.3.11. Wyniki konkursów były każdorazowo ogłaszane niezwłocznie, tj. od 12 do 18 dni od podjęcia przez Zarząd Powiatu uchwał o dokonaniu wyboru, co było zgodne z art. 15 ust. 2j udpp. Były one publikowane na stronie internetowej, BIP i siedzibie Starostwa, a ogłoszenia te zawierały elementy, o których mowa w art. 15 ust. 2h udpp, tj. nazwę oferenta, nazwę zadania publicznego i wysokość przyznanych środków publicznych.

(akta kontroli str. 39-51, 55-157, 862-880)

1.3.12. W okresie objętym kontrolą nie było przypadków niewyłonienia organizacji pozarządowej, w ramach konkursów dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki zlecenia realizacji zadań związanych z nieodpłatną pomocą prawną, nieodpłatnym poradnictwem obywatelskim w trybie pozakonkursowym oraz w trybie określonym w art. 19a udpp.

(akta kontroli str. 39-51, 55-157, 862-880)

1.4. Zawieranie umów z organizacjami pozarządowymi oraz z adwokatami i radcami prawnymi.

1.4.1. W wyniku otwartych konkursów ofert z lat 2020-2022 (dotyczących realizacji zadań npp-npo w latach 2021-2023) umowy z wyłonioną organizacją pożytku publicznego zawierano bez zbędnej zwłoki.

(akta kontroli str. 698-733, 862-880)

1.4.2. Zgodnie z art. 11 ust. 7 unpp, udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego zapewniono na podstawie umów zawartych przez Powiat z organizacją pozarządową¹⁴. Analiza wszystkich czterech ww. dokumentów wykazała, że:

- zawierały one elementy wskazane w art. 6 ust. 2 pkt 1, 1a i 3-6a¹⁵ unpp oraz w art. 221 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁶,
- organizacji pozarządowej powierzono zadania z zakresu edukacji prawnej, realizowane w związku z problemami zgłaszanymi w trakcie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w wymiarze co najmniej dwóch zadań na rok, co spełniało przesłanki określone w art. 11 ust. 7 unpp,
- zawierały elementy określone w otwartych konkursach ofert, w szczególności dotyczące obowiązku wyodrębnienia przez organizację pozarządową w ewidencji księgowej środków na realizację zadania oraz obowiązków sprawozdawczych.

(akta kontroli str. 698-733)

1.4.3. Stosownie do przepisów art. 6 ust. 1 unpp udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej przez adwokatów i radców prawnych odbywało się na podstawie umów zawartych z Powiatem. W okresie objętym kontrolą z adwokatami i radcami prawnymi zawarto łącznie 35 umów, w tym: po 10 w latach 2020–2022 i pięć w 2023 roku (do 30 czerwca)¹⁷. Analiza ośmiu (z 35) umów wykazała, że zawarto w nich w m.in.:

- postanowienia przewidziane w art. 6 ust. 2 unpp,
- postanowienia zabezpieczające interesy Powiatu, w szczególności dotyczące kontroli wykonania zobowiązań umownych oraz zasad odpowiedzialności zleceniobiorców za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań umownych, w tym:
 - zobowiązanie adwokata / radcy prawnego do: 1/ prowadzenia miesięcznej karty ewidencji czasu pracy; 2/ prowadzenia ewidencji udzielanych nieodpłatnych porad prawnych; 3/ prowadzenia wdrożonego przez Powiat centralnego systemu teleinformatycznego Ministra Sprawiedliwości do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej,

¹⁴ Umowy zawarto z jednym podmiotem, tj. ze Stowarzyszeniem Sursum Corda. Dalej: „organizacja pozarządowa” lub „Stowarzyszenie”.

¹⁵ W umowach nie określono specjalizacji dyżurów, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 6b unpp.

¹⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm. Dalej: ufp.

¹⁷ Nieodpłatna pomoc prawna była udzielana w I półroczu każdego roku przez radców prawnych, a w II półroczu – przez adwokatów.

- sprawowanie nadzoru finansowego, weryfikacja miesięcznej karty ewidencji czasu pracy adwokata / radcy prawnego oraz prawidłowości rozliczenia zadania przez wyznaczonego pracownika Wydziału Finansowego w Starostwie,
- prawo Powiatu do rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w przypadku rażącego jej naruszenia,
- odpowiedzialność adwokata / radcy prawnego za niewykonanie zadania oraz prawo Powiatu dochodzenia odszkodowania na zasadach ogólnych,
- zobowiązanie adwokata / radcy prawnego do korzystania z lokalu, w którym realizowane było zadanie, zgodnie z przeznaczeniem oraz w terminie i czasie określonym w umowie. (akta kontroli str. 734-789)

1.4.4. W okresie objętym kontrolą w jednym przypadku adwokat wskazany przez ORA odmówił zawarcia umowy. Umowę podpisano z kolejnym adwokatem wskazanym przez ORA i nie miało to wpływu na realizację zadania. (akta kontroli str. 55-157, 881-882)

1.4.5. W umowach z organizacją pozarządową zawarto postanowienia w zakresie: odbierania oświadczeń od osób, których dotyczyły dane związane z gromadzeniem, przetwarzaniem i przekazywaniem danych osobowych / wypełnienia wobec osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego obowiązku informacyjnego wynikającego z RODO. Do umów podpisanych ze Stowarzyszeniem oraz adwokatami i radcami prawnymi załączano klauzulę dotyczącą przetwarzania danych osobowych.

W treści umów zawartych przez Powiat z adwokatami, radcami prawnymi oraz Stowarzyszeniem nie zawarto postanowień dotyczących powierzenia przetwarzania danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, co szerzej opisano w dalszej treści wystąpienia, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (akta kontroli str. 698-789)

1.5. Finansowanie zadań

W okresie objętym kontrolą, tj. w latach 2020-2023 (do 30 czerwca), Powiat otrzymywał corocznie od Wojewody Podlaskiego środki dotacji w wysokości 198,0 tys. zł, co wynikało z prowadzenia trzech punktów npp-npo. Jak wspomniano w pkt 1.2.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego, z uwagi na coraz mniejszą liczbę mieszkańców Powiatu, od 2024 roku roczna kwota dotacji będzie dotyczyła finansowania dwóch punktów npp-npo i będzie wynosiła 140,7 tys. zł. W latach 2020-2022 kwoty zwróconych (niewykorzystanych) środków dotacji do Wojewody Podlaskiego wyniosły odpowiednio: 237,92 zł, 591,20 zł i 3,43 zł. Wynikało to z rozliczeń pracy radców prawnych i adwokatów (zaokrągleń stawek lub nieobecności – w 2020 r. dotyczyło to czterech godzin nieobecności, zaś w 2021 r. sześciu godzin nieobecności na dyżurach). W każdym roku wyłonionej organizacji pożytku publicznego przekazywano po 126 060 zł (po 63 030 zł na każdy z punktów – co wynikało z przeprowadzonych konkursów i zawartych z organizacją umów). Tak więc koszt prowadzenia punktów wyniósł odpowiednio: 197,8 tys. zł, 197,4 tys. zł i 198,0 tys. zł i 91,5 tys. zł w I półroczu 2023 r. W latach 2020-2022 na wynagrodzenia wydano nie więcej niż 91% kwoty dotacji (zgodnie z warunkiem art. 20 ust. 1 unpp), tj. odpowiednio: 179,9 tys. zł, 179,6 tys. zł i 180,2 tys. zł. Na pokrycie kosztów obsługi organizacyjno-technicznej nie więcej niż 6%, tj. corocznie po 11 880 zł (wydatki Starostwa), zaś na zadania z zakresu edukacji prawnej po 5 940 zł, tj. 3% (wydatki wykazane przez organizację pozarządową).

Nie wystąpiły problemy z nieterminowym otrzymywaniem dotacji od Wojewody, jak również terminowym przekazywaniem dotacji organizacji pozarządowej.

(akta kontroli str. 791, 890-937, 938-943, 944-949)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W umowach zawartych przez Powiat z adwokatami, radcami prawnymi oraz Stowarzyszeniem nie zamieszczono postanowień dotyczących powierzenia przetwarzania danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, podanych w złożonych przez nie oświadczeniach, o których mowa w art. 4 ust. 2 unpp tj. oświadczeniu o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej

pomocy prawnej oraz – w przypadku przedsiębiorców – o niezatrudnianiu innych osób w ostatnim roku. Zgodnie z art. 4 ust. 4 unpp administratorem tych danych jest starosta.

Stosownie do art. 28 ust. 3 RODO przetwarzanie wspomnianych danych przez podmiot przetwarzający odbywa się na podstawie umowy lub innego instrumentu prawnego, które podlegają prawu Unii lub prawu państwa członkowskiego i wiążą podmiot przetwarzający i administratora, określają przedmiot i czas trwania przetwarzania, jego charakter i cel, rodzaj danych osobowych oraz kategorie osób, których dane dotyczą, obowiązki i prawa administratora.

W złożonych wyjaśnieniach Starosta wskazał, że istota zawodów radcy prawnego oraz adwokata, które polegają na świadczeniu pomocy prawnej, zakłada przetwarzanie zarówno danych osobowych klientów, jak i danych osobowych osób trzecich przekazanych przez klienta oraz zebranych z innych źródeł na potrzeby wykonania usługi. Prawidłowe wykonywanie wskazanych zawodów wymaga przy tym, aby radca prawny lub adwokat samodzielnie podejmował decyzje w ramach świadczenia pomocy prawnej, w tym w zakresie celów i sposobów przetwarzania danych osobowych przekazanych przez klienta i zebranych w toku świadczenia usługi prawnej, i nie był w tym względzie w pełni zależny od polecenia klienta. Ponadto zauważył, że sposób wykonywania tych zawodów, w tym przetwarzanie danych osobowych niezbędnych do świadczenia pomocy prawnej, kształtowany jest przez przepisy prawa powszechnie obowiązującego oraz zawodowe kodeksy etyki, a w związku z potrzebą wykonania wspomnianych obowiązków przedstawiciele tych zawodów podejmują samodzielne decyzje, w tym również w zakresie przetwarzania danych osobowych. Nie można więc uznać, że przetwarzanie danych osobowych przez te osoby w ramach świadczenia pomocy prawnej wymaga uprzedniego zawarcia umowy powierzenia przetwarzania danych osobowych przez powiat i organizację pozarządową prowadzącą punkt nieodpłatnej pomocy prawnej; dostęp do tych danych przez podmioty uprawnione do świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego następuje z mocy prawa, a nie na podstawie umowy powierzenia przetwarzania danych osobowych.

NIK wskazuje, że status administratora przysługuje adwokatowi lub radcy prawnemu w zakresie danych osobowych przetwarzanych w celu świadczenia pomocy prawnej, w tym danych zawartych w dokumentach sprawy, przedkładanych przez osoby uprawnione. W tym przypadku radca prawny lub adwokat realizują bowiem w istocie własne zadania. Prawidłowe ich wykonywanie wymaga, aby radca prawny lub adwokat samodzielnie podejmował decyzje w ramach świadczenia pomocy prawnej, w tym co do celów i sposobów przetwarzania danych osobowych przekazanych przez osoby uprawnione i zebranych w toku świadczenia tej pomocy, i nie był w tym względzie zależny od poleceń starosty. Natomiast administratorem danych, zawartych w oświadczeniach osoby uprawnionej, określonych w art. 4 ust. 2 unpp, jest – zgodnie z art. 4 ust. 4 unpp – starosta. Adwokat i radca prawny udzielający nieodpłatnej pomocy prawnej, co do zasady będą przetwarzać dane zawarte w tych oświadczeniach jako podmioty, którym powierzono przetwarzanie danych, a nie administratorzy. Konsekwencją tego jest konieczność zawarcia w tym zakresie umowy powierzenia przetwarzania danych osobowych, stosownie do art. 28 ust. 3 RODO. (akta kontroli str. 698-789)

OCENA CZĄSTKOWA

Starosta zapewnił odpowiednie warunki organizacyjne i prawne umożliwiające realizację zadania w zakresie npp. Corocznie organizował konkursy, w wyniku których powierzał prowadzenie dwóch (z trzech) punktów npp organizacji pozarządowej. Terminowo też zawierał umowy z adwokatami i radcami prawnymi, którzy udzielali pomocy prawnej w jednym punkcie npp. Środki dotacji na finansowanie zadania wykorzystano z zachowaniem zasad określonych w art. 20 ust. 1 unpp.

Nie zamieszczano jednak w treści umów zawartych przez Powiat z adwokatami, radcami prawnymi oraz organizacją pozarządową postanowień dotyczących powierzenia przetwarzania danych osobowych osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

OBSZAR

2. Zgodność z przepisami i rzetelność realizacji zadań polegających na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej

Opis stanu faktycznego

2.1. Liczba punktów, warunki lokalowe i działania informacyjne.

2.1.1. W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu funkcjonowały trzy punkty do realizacji zadań npp-npo, co było zgodne z art. 8 ust. 2 unpp liczba punktów odpowiadała mnożnikowi¹⁸, o którym mowa w art. 20 ust. 4 unpp. Jeden punkt npp (prowadzony przez adwokatów i radców prawnych) mieścił się w Sokółce (w siedzibie Starostwa), dwa punkty prowadzone przez organizację pozarządową mieściły się w Dąbrowie Białostockiej (npp) i Suchowoli (npo) – w budynku ośrodka zdrowia. W okresie objętym kontrolą zmianie (od września 2022 r.) uległa lokalizacja punktu w Dąbrowie Białostockiej. Poprzednio mieścił się on w Internacie Zespołu Szkół w Dąbrowie Białostockiej, a obecnie w siedzibie Ośrodka Zamiejscowego Starostwa w Dąbrowie Białostockiej. Wszystkie punkty mieściły się w budynkach należących do Starostwa lub zależnych od Starostwa podmiotów. Były one zlokalizowane w trzech największych miejscowościach Powiatu: Sokółka położona centralnie, Dąbrowa Białostocka na krańcu północnym Powiatu, zaś Suchowola na krańcu zachodnim Powiatu, co umożliwiało ich dostępność komunikacyjną.

(akta kontroli str. 790, 792)

2.1.2. Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywało się w punktach w przeciętnym wymiarze pięć dni w tygodniu podczas dyżuru trwającego co najmniej cztery godziny dziennie z wyłączeniem dni wolnych od pracy, co spełniało wymogi art. 8 ust. 3 unpp¹⁹. Godziny dyżurów²⁰ zapewniały dostępność pomocy dla osób aktywnych zawodowo i uczących się.

(akta kontroli str. 820-823)

2.1.3. Zgodnie z art. 8a ust.1 unpp w Starostwie sporządzona była i aktualizowana lista jednostek nieodpłatnego poradnictwa. Publikowana była ona na stronie Starostwa oraz innych lokalnych mediach (zgodnie z art. 8a ust. 4 unpp), jak również dostępna była w punktach npp-npo. Oprócz danych dotyczących nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i nieodpłatnej mediacji, zawierała ona wykaz jednostek nieodpłatnego poradnictwa wg dziedzin: rodzinne, psychologiczne, pedagogiczne, pomoc społeczna, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych uzależnień, przeciwdziałania przemocy domowej, interwencji kryzysowej, dla bezrobotnych, dla osób pokrzywdzonych przestępstwem, prawa konsumenckie, prawa pacjenta, prawo pracy, prawo podatkowe, dla osób będących w sporze z podmiotami rynku finansowego oraz inne (Rzecznik Praw Obywatelskich).

(akta kontroli str. 55-157, 950-951)

2.1.4. Zgodnie z art. 9 ust. 4 unpp Powiat upowszechniał wiedzę o działalności systemu npp-npo. Poza stroną internetową (BIP), jak również bezpośrednimi informacjami w punktach npp-npo, informacje na temat npp-npo były umieszczane na stronie Facebooka Starostwa, w dwutygodniku internetowym prowadzonym przez Powiat „InfoSokółka”. Informację na temat npp-npo (w tym spersonalizowane w zakresie danych Powiatu) znajdowały się na stronie internetowej Stowarzyszenia Sursum Corda (organizacji wyłonionej w ramach konkursów).

(akta kontroli str. 55-157, 950-951)

2.1.5. W okresie objętym kontrolą tj. w latach 2020–2023 (do 30 czerwca) karty pomocy część B (dalej „karty B”) były składane przez osoby korzystające z npp-npo tylko w 2020 r., co szerzej omówiono w pkt 3.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Ogółem w 2020 r. złożonych zostało 105 kart B, w tym 66 w punkcie npp prowadzonych przez adwokatów i radców prawnych i 39 w punktach prowadzonych przez organizację pożytku publicznego.

Karty te zostały wprowadzone do systemu obsługi NPP-NPO i zgodnie z § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie nieodpłatnej

¹⁸ Mnożnik wyniósł: po 2,7 dla lat 2020–2021 i po 2,5 dla lat 2022–2023.

¹⁹ Zgodnie z umowami zawartymi z organizacjami pozarządowymi oraz adwokatami i radcami prawnymi, w przypadku, gdy liczba osób uprawnionych, którym ma zostać udzielona nieodpłatna pomoc prawna, uniemożliwia sprawne umawianie terminów wizyt w punktach na obszarze Powiatu, na żądanie Starosty czas trwania dyżuru w punktach mógł ulec wydłużeniu do co najmniej 5 godzin dziennie.

²⁰ W poniedziałki, środy, czwartki i piątki w godzinach 9:00 – 13:00, we wtorki w godzinach 13:00 – 17:00.

pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego²¹ zostały powiązane z osobą udzielającą porady. Zawartość tych kart została wygenerowana również do sprawozdań kwartalnych w 2020 r. Wprowadzone opinie były pozbawione cech umożliwiających identyfikację osoby uprawnionej, tj. zgodnie § 9 ust. 5 tego rozporządzenia. Starostwo natomiast nie przekazywało tych opinii z wprowadzonych do systemu kart B, mimo postanowień § 9 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia, do ORA i OIRP jak i organizacji pozarządowej. Jak wyjaśnił Koordynator Powiatowy zarówno koordynatorzy z ORA, OIRP jak i koordynator z organizacji pozarządowej posiadają dostęp do systemu obsługi NPP-NPO i mają wgląd m.in. do wprowadzonych kart B i jej powiązania z osobą udzielającą porady.

(akta kontroli str. 507-675, 814-815, 962-966)

2.1.6. W okresie objętym kontrolą kwartalne sprawozdania z wykonania zadania polegającego na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej, były generowane przez Koordynatora Powiatowego w systemie obsługi NPP-NPO terminowo (zgodnie z art. 12 ust. 1 unpp) i tym samym były przekazywane w systemie dla Wojewody Podlaskiego oraz Ministra Sprawiedliwości.

(akta kontroli str. 507-675)

2.1.7. Zgodnie z art. 5a ust. 3 udpp, do dnia 31 maja lat 2021–2023 Zarząd Powiatu przedłożył Radzie Powiatu oraz opublikował w Biuletynie Informacji Publicznej sprawozdania za lata poprzednie z realizacji rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. W sprawozdaniach opisano m.in. działania realizujące programy w zakresie odnoszącym się do nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej wskazując:

- organizację pozarządową, wyłonioną po przeprowadzeniu procedury konkursowej, której powierzono zadanie polegające na prowadzeniu dwóch punktów przeznaczonych na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego,
- liczbę osób, którym udzielono porad i poradnictwa,
- liczbę i zakres porad,
- kwotę dotacji celowej otrzymanej z budżetu państwa i przekazanej organizacji pozarządowej na realizację zadania.

(akta kontroli str. 677-697)

2.1.8. Z przeprowadzonych oględzin wszystkich trzech punktów npp-npo, wynika, że wyznaczone lokale spełniały warunki określone w § 5 ust. 1, 2 i 4 oraz § 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej. I tak:

- były to wyodrębnione pomieszczenia umożliwiające zachowanie dyskrecji – ich wyposażenie umożliwiało przeprowadzenie mediacji (stół oraz miejsca siedzące dla co najmniej czterech osób),
- przed pomieszczeniami zapewniono miejsca dla osób oczekujących,
- zapewniono dostęp do mediów, w tym dostęp do Internetu oraz wyposażenie w sprzęt komputerowy (z wymaganym oprogramowaniem), urządzenia skanująco-drukujące, niszczarki do dokumentów,
- na zewnątrz lokali znajdowały się: oznaczenia punktu, informację o dyżurach, dane kontaktowe, informacje o zasadach udzielania npp-npo jak i mediacji oraz o uprawnionych do korzystania z tej pomocy i zasadach jej otrzymania, listy jednostek poradnictwa, wg kategorii – co omówiono w pkt. 2.1.3. niniejszego wystąpienia, nieprzezroczyste i oznakowane urny do uwieszania kart pomocy części B wraz z informacją o możliwości przekazania swojej opinii o otrzymanej pomocy w zakresie npp-npo, jak również informacje o możliwości skorzystania z polubownych sposobów rozwiązywania sporów, w tym mediacji (w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki przeprowadzania mediacji).

(akta kontroli str. 158-164)

Z przeprowadzonych oględzin wynika, że lokalizacja obecnych punktów umożliwiała dostęp dla osób z niepełnosprawnością ruchową, a ich oznakowanie i godziny pracy były

²¹ Dz. U. poz. 2492, ze zm. (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej”).

umieszczone na tych punktach i w budynkach, w których się znajdowały. Informacje w tym zakresie znajdowały się również na stronie internetowej Powiatu. Ponadto punkt npp w siedzibie Starostwa był zlokalizowany bezpośrednio przy pomieszczeniach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. (akta kontroli str. 158-164)

2.1.9. Zgodnie z art. 8 ust. 5 unpp Starosta udostępnił na stronie internetowej²² numer telefonu oraz adres e-mail, pod którymi dokonywano zgłoszeń o udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Informacje o działalności punktów zlokalizowanych na terenie Powiatu oraz informacje o sposobie dokonywania zapisów na porady udostępnione stronie internetowej Starostwa zawierały elementy wskazane w § 5 ust. 3b rozporządzenia w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej. Powyższe informacje udostępniono w czytelny i łatwo dostępny sposób.

W okresie objętym kontrolą nie wniesiono skarg i wniosków dotyczących możliwości dokonywania zgłoszeń o udzielenie pomocy. (akta kontroli str. 54, 820-823)

2.1.10. Jak podał Koordynator Powiatowy przy lokalizacji punktów npp-npo brano pod uwagę zagęszczenie ludności, zainteresowanie tematem npp/npo oraz możliwości logistyczne i rozpiętość terytorialną Powiatu. Jak wspomniano w pkt 2.1.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego w okresie objętym kontrolą punkty npp-npo prowadzono w trzech największych miejscowościach Powiatu i rozproszonych terytorialnie. W okresie tym systematycznie rosła liczba porad udzielanych w punktach npp-npo prowadzonych przez organizację pozarządową, odpowiednio wynosząc: 172, 210 i 274 w latach 2020-2022 natomiast malała liczba porad udzielanych w punkcie npp prowadzonym przez adwokatów i radców prawnych, odpowiednio: 411, 304, 341. Ilości porad były związane głównie z liczbą mieszkańców w danej części Powiatu. (akta kontroli str. 55-157, 799)

2.2. Realizacja umów.

2.2.1. W okresie objętym kontrolą środki dotacji organizacjom pozarządowym były przekazywane zgodnie z warunkami umów, tj. w umowach na lata 2021-2023 określono przekazywanie dotacji w dwóch częściach – I transza w ciągu miesiąca od podpisania umowy i II transza w ciągu 30 dni od złożenia sprawozdania częściowego (z terminem złożenia do 30 lipca danego roku). (akta kontroli str. 698-733, 944-949)

2.2.2. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki bezumownego świadczenia usług w zakresie npp-npo, jak również nie wystąpiły przypadki udzielania pomocy prawnej przez aplikantów adwokackich lub radcowskich. (akta kontroli str. 55-157)

2.2.3. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki udzielania pomocy prawnej przez aplikantów adwokackich lub radcowskich. (akta kontroli str. 55-157)

2.3. Rozliczenie przekazanej dotacji i kontrola zadań.

2.3.1. W okresie objętym kontrolą, stosownie do postanowień § 10 ust. 2–3 umów na realizację zadań w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, Starostwo terminowo otrzymało od Stowarzyszenia: osiem sprawozdań częściowych z wykonania zadań za I półrocze lat 2020–2023 oraz sześć sprawozdań końcowych z wykonania zadań za lata 2020-2022, tj. odpowiednio do 30 lipca danego roku oraz w terminie 30 dni od dnia zakończenia realizacji zadań.

Ww. dokumenty były kompletne i zostały sporządzone według wzoru określonego w rozporządzeniu Przewodniczącego Komitetu do Spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań²³. Wskazano w nich m.in.: 1/ opis osiągniętych rezultatów wraz z liczbowym określeniem skali działań zrealizowanych w ramach zadania; 2/ szczegółowy opis wykonania poszczególnych działań; 3/ rozliczenie wydatków; 4/ rozliczenie ze względu na źródło finansowania zadania.

²² <https://sokolka-powiat.pl/nieodplatna-pomoc-prawna-obszarze-powiatu-sokolskiego/>,
https://bjp-stsokolka.wrotapodlasia.pl/starostwopowiatowe/nieodplatna_pomoc_prawna/zasady-udzielania-nieodplatnej-pomocy-prawnej.html.

²³ Dz. U. poz. 2057.

Weryfikacja sprawozdań przez Starostę spełniała przesłanki art. 17 udpp w zakresie kontroli i oceny realizacji zadań, w szczególności: stopnia realizacji; efektywności, rzetelności i jakości realizacji; prawidłowości wykorzystania środków otrzymanych publicznych oraz prowadzenia dokumentacji.

Sprawozdania z realizacji zadań były sprawdzane rzetelnie. Przy weryfikacji badanych sprawozdań zachowano ślad rewizyjny w postaci notatek służbowych. Notatki zawierały m.in.: imię i nazwisko pracownika Starostwa dokonującego weryfikacji, datę weryfikacji, sprawdzane elementy i dokumenty (np. wydatki oraz dokumenty księgowe). Sprawozdania nie wymagały przedstawienia przez Stowarzyszenie dodatkowych informacji i wyjaśnień. Ponadto weryfikacja sprawozdań odbywała się w trakcie przeprowadzanych przez Starostwo kontroli prawidłowości wykonywania powierzonych organizacji pozarządowej zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej, w tym wydatkowania przekazanej dotacji.

(akta kontroli str. 165-192, 507-675)

2.3.2. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki nieterminowego składania przez organizację pozarządową sprawozdań z realizacji zadań npp-npo i edukacji prawnej, jak również przypadki niezaakceptowania takich sprawozdań przez Powiat.

(akta kontroli str. 203-506)

2.3.3. W okresie objętym kontrolą organizacja pozarządowa wykorzystwała dotacje w pełnej wysokości.

(akta kontroli str. 203-506, 791)

2.3.4. Wszystkie sprawozdania złożone przez organizację pozarządową zostały zaakceptowane przez Powiat.

(akta kontroli str. 55-157, 203-506, 959-966)

2.3.5. Zgodnie z art. 11 ust. 8 unpp oraz § 9 umów na realizację zadań w zakresie udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, Starostwo przeprowadziło cztery kontrole²⁴ prawidłowości wykonywania powierzonych organizacji pozarządowej zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej, w tym wydatkowania przekazanej dotacji, obejmujące lata 2020–2023 (do 30 czerwca). Wykonywanie zadań w kontrolowanych okresach oceniono pozytywnie, nie wystąpiły przypadki rozwiązania umowy lub wystąpienia o zwrot środków z przekazanej dotacji. W wyniku przeprowadzonych kontroli ustalono, że:

- usługi nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, w tym ramach zastępstw, były świadczone przez osoby uprawnione,
- udzielanie pomocy / poradnictwa odbywało się według kolejności zgłoszeń, po umówieniu terminu wizyty; ustalony sposób postępowania na wypadek, gdyby osoba zgłosiła się bezpośrednio do punktu bez uprzedniego zapisania, był przestrzegany,
- pomoc i poradnictwo świadczone w wymiarze pięć dni w tygodniu co najmniej cztery godziny dziennie, tj. zgodnie z art. 8 ust. 3 unpp,
- zgodnie z planem realizacji zadań z zakresu edukacji prawnej wykonawca przewidział realizację m.in. plakatów, informatorów, kalendarzy, jak również przeprowadzenie kampanii edukacyjnej i społecznej,
- w systemie teleinformatycznym do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, wdrożonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości: na bieżąco rejestrowano dane związane ze świadczeniem pomocy / poradnictwa na terenie Powiatu; zdefiniowano punkty pomocy / poradnictwa; zarejestrowano wykonawców świadczących usługi; wskazano koordynatorów z ramienia organizacji pozarządowej; karty pomocy rejestrowano rzetelnie i na bieżąco,
- kontrolowana organizacja pozarządowa przedstawiała sprawozdania półroczne z wykonania zadań publicznych,
- objęte kontrolami faktury wystawione z tytułu udzielonych porad przez adwokatów i radców prawnych posiadały niezbędne elementy określone w art. 106e ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług²⁵, zostały opatrzone zapisem

²⁴ Protokoły pokontrolne nr: OR-II.5330.3.1.2019.AG z 9 września 2020r.; OR-II.5330.3.2020.MO z 1 października 2021 r.; OR-II.5330.9.2022.MO z 16 września 2022 r.; OR-II.5330.3.2023.MO z 18 września 2023 r.

²⁵ Dz.U. z 2023 r. poz. 1570, ze zm.

o dokonaniu kontroli pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym oraz zatwierdzone do zapłaty,

- koszty obsługi organizacyjno-technicznej zadań obejmowały m.in.: wynagrodzenia, materiały biurowe, plakaty promujące dostępność punktów, wizyty monitorujące, przesyłki kurierskie i zakup usług pocztowych.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości i uchybień w kontrolowanym zakresie, odstąpiono od wydawania zaleceń pokontrolnych. (akta kontroli str. 165-192)

Ponadto Koordynator Powiatowy wyjaśnił, że bieżący nadzór nad realizacją zadań wynikających z umów z organizacją pozarządową, a także bieżący nadzór nad pracą radców prawnych i adwokatów sprawowany był poprzez:

- prowadzenie listy obecności radców i adwokatów świadczących nieodpłatną pomoc prawną w budynku Starostwa,
- prowadzenie i weryfikację procedury zgłaszania zastępstw przez prawników,
- codzienne monitorowanie częstotliwości i terminowości logowania się wykonawców w systemie teleinformatycznym,
- comiesięczne sprawdzanie dokumentacji, w tym karty czasu pracy i oświadczeń składanych przez wykonawców,
- sprawdzanie prawidłowości i terminowości wypełniania części A kart pomocy przez prawników w systemie teleinformatycznym,
- ustalanie telefonicznie i mailowo z koordynatorem ze strony stowarzyszenia tematyki i formy materiałów informacyjnych z zakresu edukacji prawnej, jak również czasu ich publikacji i zakresu odbiorców, do których miały być kierowane.

(akta kontroli str. 959-961)

2.3.6. W ramach kontroli wykonania umów przez organizację pozarządową (o których mowa w pkt. 2.3.5.) sprawdzane było, czy nieodpłatne porady prawne lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie udzielane były zgodnie z art. 11d unpp, w ramach kontroli jakości wykonania zadania. (akta kontroli str. 55-157, 165-192)

2.3.7. Kontrola wykonywania zobowiązań wynikających z porozumień z ORA i OIRP oraz umów zawartych z adwokatami i radcami prawnymi była prowadzona na bieżąco, co dotyczyło głównie: prowadzenia listy obecności radców i adwokatów świadczących nieodpłatną pomoc prawną w budynku Starostwa, prowadzenia i weryfikacji procedury zgłaszania zastępstw przez prawników, codziennego monitorowania częstotliwości i terminowości logowania się wykonawców w systemie teleinformatycznym, comiesięcznego sprawdzania dokumentacji, w tym karty czasu pracy i oświadczeń składanych przez wykonawców (miesięczne karty czasu pracy adwokatów i radców prawnych były również weryfikowane przez pracownika Wydziału Finansowego Starostwa), sprawdzania prawidłowości i terminowości wypełniania części A kart pomocy przez prawników w systemie obsługi NPP-NPO. (akta kontroli str. 840-854, 959-961)

2.3.8. W okresie objętym kontrolą w Powiecie nie stwierdzono przypadków podwykonawstwa przy udzielaniu przez adwokatów lub radców prawnych nieodpłatnej pomocy prawnej.

(akta kontroli str. 55-157)

2.4. Edukacja prawna

2.4.1. Jak wyjaśnił Koordynator Powiatowy, w okresie objętym kontrolą Powiat nie zlecał zadań z zakresu edukacji prawnej podmiotom wskazanym w art. 15 ust. 1 unpp²⁶ innym niż organizacje pozarządowe, z którymi zawarto umowy na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

(akta kontroli str. 951-961)

2.4.2. W czterech umowach zawartych przez Powiat z organizacją pozarządową na udzielanie w latach 2020–2023 nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego Stowarzyszeniu powierzono zadania z zakresu edukacji prawnej, realizowane w związku z problemami zgłaszanymi w trakcie udzielania pomocy /

²⁶ Podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 i 3 unpp, a także uczelnie prowadzące studia wyższe na kierunku prawo oraz samorządy zawodowe adwokatów, radców prawnych, notariuszy, komorników sądowych oraz doradców podatkowych.

poradnictwa, w wymiarze co najmniej dwóch zadań na rok. Starosta nie określił preferowanych form realizacji zadań z zakresu edukacji prawnej.

W ramach ww. umów, w okresie objętym kontrolą Stowarzyszenie zrealizowało z dotacji łącznie 41 zadań, z czego:

- w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej – 21, w tym: siedem w 2020 roku (plakaty, informatory w wersji papierowej, zakładki edukacyjno-promocyjne do książek, poradnik dotyczący mediacji, e-informator edukacyjny związany z prawami i obowiązkami obywateli, kampania edukacyjna pn. MMS Prawny, kampania społeczna dotycząca ustawowego systemu nieodpłatnych świadczeń); sześć w 2021 roku (otwarty wykład online z zakresu systemu nieodpłatnych świadczeń, poradnik prawny z tematu wybranego przez Powiat – sprawy spadkowe, informator dotyczący praw i obowiązków obywateli, wideo poradnik zgodnie wybraną przez Powiat tematyką – zajęcia komornicze, kampania edukacyjna w mediach w zakresie wskazanym przez Powiat – odwołanie darowizny, kampania społeczna - geotarget animowanych filmików z zakresu mediacji, praw konsumenckich i cyberprzemocy); pięć w 2022 roku (warsztaty z edukacji prawnej dla młodzieży, informatory/ulotki, poradnik prawny – prawo cywilne dla seniorów, kampania edukacyjna w mediach, kampania społeczna); dwa w 2023 roku (do 30 czerwca) (otwarty wykład z edukacji prawnej dla seniorów, interaktywny poradnik dla dzieci – prawo drogowe),
 - w ramach nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego – 20, w tym: sześć w 2020 roku (plakaty, informatory, poradnik dotyczący mediacji, e-informator dotyczący praw i obowiązków obywateli, kampania edukacyjna pn. MMS Prawny, kalendarz edukacyjny); siedem w 2021 roku (warsztaty edukacji prawnej dla młodzieży, informatory/ulotki, wideo poradniki tematyczne zgodnie z tematyką wybraną przez Powiat – gwarancja a rękojmia, kampania edukacyjna w mediach we wskazanym przez Powiat zakresie – oszustwa względem seniorów, plakaty, dwie kampanie społeczne); pięć w 2022 roku (wideo poradnik prawny – uprawnienia samotnego rodzica, plakaty, kampania edukacyjna, pakiet edukacyjny dla uczniów szkół podstawowych, kampania społeczna); trzy w 2023 roku (do 30 czerwca) (warsztaty dla młodzieży, informator/ulotki, informator dla cudzoziemców).
- (akta kontroli str. 507-675, 698-733, 793-798, 818-819)

2.4.3. Koordynator Powiatowy wyjaśnił, że w latach 2020–2023 (do 30 czerwca) Powiat nie realizował innych zadań z zakresu edukacji prawnej poza zadaniami zleconymi w trybie przewidzianym w unpp. (akta kontroli str. 950-961)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Starosta zapewnił działanie w Powiecie wymaganej liczby punktów nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego, które spełniały wymagania §5 ust. 1-4 rozporządzenia w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej. Informacje na temat możliwości skorzystania z usług npp były rozpowszechniane różnymi metodami, m.in. w mediach społecznościowych, co umożliwiała dotarcie jej do mieszkańców Powiatu. Realizacja oraz rozliczenie przekazanych środków odbywało się zgodnie z zasadami określonymi w udpp, unpp oraz umowami zawartymi z adwokatami, radcami prawnymi i organizacją pozarządową.

OBSZAR

3. Działania powiatu w zakresie efektywnego udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i efektywnego świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej

Opis stanu
faktycznego

3.1. Analiza danych wykazała, że w latach 2020–2023 (do 30 czerwca):

[1] Udzielono łącznie 2.079 porad:

- w 2020 roku – 583 porady, w tym: 411 w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej zlokalizowanym w budynku Starostwa Powiatowego w Sokółce, 138 w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej położonym w internacie Zespołu Szkół w Dąbrowie Białostockiej i 34 w punkcie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego prowadzonym w budynku Przychodni Rejonowej w Suchowoli,

- w 2021 roku – 514 porad, w tym w poszczególnych punktach odpowiednio: 304, 172 i 38,
 - w 2022 roku – 615 porad, w tym odpowiednio: 341, 190²⁷ i 84,
 - w 2023 roku (do 30 czerwca) – 367 porad, w tym odpowiednio: 229, 101 i 37.
- [2] Nieodpłatną pomoc prawną lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie udzielano w głównej mierze w zakresie prawa cywilnego (49,8% porad), a także prawa rodzinnego (17,4%), prawa ubezpieczeń społecznych i prawa (8,8%) oraz prawa karnego (7,7%).
- [3] Udzielana pomoc / poradnictwo trwały głównie od 15 do 30 minut (32,2% porad), 30–45 minut (27,8% oraz pomiędzy 45 a 60 minut (17,4%).
- [4] Z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego skorzystało najwięcej osób w wieku pomiędzy 35 i 45 rokiem życia (19,3% uprawnionych), osób powyżej 45 do 55 lat (17,5%) oraz osób w wieku 65–75lat (16,5%).
- [5] Liczba porad na 1.000 mieszkańców Powiatu wyniosła odpowiednio: 9,1; 8,2; 9,9 oraz 6.
- [6] Liczba porad udzielonych przez adwokatów / radców prawnych kształtowała się na poziomie odpowiednio: 411, 304, 341 i 229, natomiast liczba porad udzielonych przez organizacje pozarządowe wykazywała tendencję wzrostową: 172, 210, 274 i 138.
- Koszt systemu w przeliczeniu na poradę na punkty prowadzone przez adwokatów / radców prawnych w latach 2020–2022 wyniósł odpowiednio: 145,55 zł, 195,62 zł i 176,12 zł, a na punkty prowadzone przez organizacje pozarządowe: 698,37 zł, 572 zł i 438,39 zł.
- [7] Średnia liczba porad na punkt dziennie kształtowała się na poziomie: 0,8 w latach 2020 i 2022, 0,7 w 2021 roku i jedna w 2023 roku.
- Liczba porad dziennie przypadająca na każdy punkt wyniosła:
- w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej zlokalizowanym w budynku Starostwa Powiatowego w Sokółce: 1,6; 1,2; 1,4 oraz 1,8,
 - w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej położonym w internacie Zespołu Szkół w Dąbrowie Białostockiej: 0,5; 0,7 oraz po 0,8 w latach 2022–2023 (do 30 czerwca),
 - w punkcie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego prowadzonym w budynku Przychodni Rejonowej w Suchowoli: 0,1; 0,2; oraz po 0,3 w latach 2022–2023 (do 30 czerwca). (akta kontroli str. 793-813)

3.2. W okresie objętym kontrolą Stowarzyszenie zrealizowało z dotacji łącznie 41 zadań z zakresu edukacji prawnej, realizowanych w związku z problemami zgłaszanymi w trakcie udzielania pomocy / poradnictwa, co opisano szerzej w pkt 2.4.2. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. W ramach zadań wydano m.in. 8.300 szt. informatorów w wersji papierowej, 5.000 zakładek edukacyjno-promocyjnych do książek, 300 poradników dotyczących mediacji, 280 plakatów. Internetowe spoty promocyjne, e-poradniki i animacje dotarły do 26.342 odbiorców.

Tematyka zadań obejmowała w szczególności: przestępstwa i wykroczenia (12,2% zadań), rodzinę (9,6%), zatrudnienie (9%), urzędy i sądy (8,3%).

(akta kontroli str. 507-675, 698-733, 793-798, 802-813, 818-819)

3.3. Jak wyjaśnił Koordynator Powiatowy, monitorowanie realizacji zadań z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej odbywało się poprzez dwuetapową²⁸ weryfikację sprawozdań z wykonania zadania publicznego przez organizację pozarządową. Ponadto każdego miesiąca Stowarzyszenie przekazywało Powiatowi: zestawienie zbiorcze dotyczące wykonanych świadczeń za poszczególne miesiące oraz dokumentację miesięczną wykonawców. Wszystkie dokumenty były weryfikowane przez koordynatora powiatowego nieodpłatnej pomocy prawnej / nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Kwartalne sprawozdania z zakresu edukacji prawnej stanowiły podstawę do sporządzenia przez koordynatora sprawozdania kwartalnego w systemie. Ze sprawozdania kwartalnego wynikał zakres tematyczny edukacji prawnej, jaki

²⁷ Od września 2022 roku punkt zlokalizowany w internacie Zespołu Szkół w Dąbrowie Białostockiej przy ul. 1000-lecia Państwa Polskiego 24 został przeniesiony do Ośrodka Zamiejscowego Starostwa przy ul. Sulika 4a w Dąbrowie Białostockiej.

²⁸ W Referacie Prawnym i Wydziale Finansowym.

w danym kwartale został przez Stowarzyszenie wykonany. Koordynator weryfikował zakres tej tematyki z zakresem, jaki Stowarzyszenie przedstawiło w swojej ofercie.

(akta kontroli str. 959-961)

3.4. Jak podano w pkt 2.4. i 3.2. organizacja pozarządowa zrealizowała zadania wynikające z przedłożonych ofert oraz zawartych umów. W sprawozdaniach wskazywała m.in. na: poprawienie i wyrównanie dostępności do poradnictwa prawnego, obywatelskiego i mediacji poprzez zniwelowanie bariery finansowej, poszerzenie świadomości oraz kultury prawnej (w tym poprzez wydawane publikacje), wzrost wiedzy na temat możliwości skorzystania z systemu nieodpłatnych świadczeń i zapewnienie im komplementarnej pomocy i wsparcia w tym zakresie.

(akta kontroli str. 203-506)

3.5. Jak wspomniano w pkt 2.1.5. niniejszego wystąpienia pokontrolnego karty pomocy część B były składane przez osoby korzystające z pomocy tylko w 2020 roku.

Jak wyjaśnił Koordynator Powiatowy *od chwili wybuchu pandemii COVID-19, a w związku z tym konieczności poddawania kwarantannie wszelkich dokumentów papierowych, następnie zamknięcia urzędu dla klientów z zewnątrz i obsługi ich wyłącznie za pomocą środków porozumiewania się na odległość niemożliwym stało się egzekwowanie od beneficjentów nieodpłatnej pomocy prawnej wypełniania kart pomocy cz. B. Po powrocie do obsługi interesantów w trybie stacjonarnym prawnicy zawsze proponują wypełnienie takowej karty, jednakże spotyka się to z oporem ze strony odbiorców pomocy. Petenci są nieufni, mają obawy przed ujawnieniem swoich danych wrażliwych. Często trudno jest przekonać ich do wypełnienia i podpisania oświadczenia oraz klauzuli RODO, a co dopiero do wypełnienia karty pomocy cz. B.*

(akta kontroli str. 952-955)

Jak wyjaśniła Sekretarz Powiatu *beneficjenci pomocy są bardzo często osobami nieufnymi, mającymi obawy przed ujawnieniem swoich danych wrażliwych. Jest to w dużej mierze związane niejednokrotnie z ich sprawami, z którymi przychodzą do punktu npp/npo. Często trudno jest przekonać ich do wypełnienia i podpisania oświadczenia oraz klauzuli RODO, a co dopiero do wypełnienia karty pomocy cz. B. Wyrывkowo zadawane są im pytania co do jakości przeprowadzonej porady. Jak dotąd nigdy żadna negatywna ocena nie została nikomu z pracowników Starostwa przekazana.*

(akta kontroli str. 956-958)

Ogółem w 2020 r. złożonych zostało 105 kart B, tj 18,0% osób którym udzielono porady w 2020 r. oraz 5,0% osób z okresu 2020-2023 (I półrocze), w tym 66 w punkcie npp prowadzonych przez adwokatów i radców prawnych i 39 w punktach prowadzonych przez organizację pożytku publicznego. Nie zawierały one ocen negatywnych dotyczących realizacji zadań npp-npo. I tak:

- życzliwe przyjęcie zostało ocenione na zdecydowanie tak w 93,3% kart i w 6,7% raczej tak,
- zrozumiałość otrzymanych informacji została oceniona zdecydowanie tak w 94,3% kart i w 5,7% raczej tak,
- porada pozwoliła na podjęcie dalszych kroków, co zdecydowanie na tak oceniono w 84,8% kart i w 15,2% na raczej tak,
- dogodność położenia punktu na zdecydowanie tak została oceniona w 82,9%, raczej tak w 16,2% kart, zaś w jednym procencie (1 karta) na raczej nie – a dotyczyło to punktu w siedzibie Starostwa,
- czytelność oznakowania punktu została oceniona w 87,6% zdecydowanie tak i w 12,6% raczej tak,
- terminowość wizyty została oceniona w 97,0% kart zdecydowanie tak i w 3% raczej tak.

(akta kontroli str. 507-675)

3.6. Analiza kart B odbywała się podczas ich wprowadzania do systemu obsługi NPP-NPO. W związku z pozytywnymi ocenami z tych kart złożonych w 2020 roku nie występowała potrzeba prowadzenia zmian w realizacji zadania.

(akta kontroli str. 962-966)

3.7. Sekretarz Powiatu wskazała, że *do działań z zakresu npp/npo realizowanych przez Powiat, mających cechy dobrych praktyk zaliczyć z pewnością można: ogromny profesjonalizm i zaangażowanie, życzliwość i empatyczne podejście do beneficjentów oraz problemów z jakimi zwracają się do punktów nieodpłatnej pomocy. Dbalność o komfort psychiczny beneficjentów m.in. poprzez wykazanie zainteresowania ich problemem*

i informowanie o wykonywanych czynnościach, komunikacja adekwatna i zrozumiała dla odbiorcy, a w razie potrzeby wykonywanie notatek z instrukcją działania lub pomoc w podjęciu dalszych czynności. Informowanie klientów o wymaganych elementach pism procesowych, zasadach ich wnoszenia, a także pobieranie ogólnodostępnych wzorów, które mogą pomóc beneficjentowi w samodzielnym sporządzeniu pisma procesowego. Istotnym elementem wpływającym na jakość świadczonych usług przez Powiat Sokólski jest usytuowanie punktów świadczenia npp i npo na terenie powiatu w kilku miejscowościach, co daje możliwość wszystkim beneficjentom równego dostępu do świadczonej pomocy.

(akta kontroli str. 956-958)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Starostwa w zbadanym zakresie. W okresie objętym kontrolą w Powiecie osiągnięto zakładane rezultaty zadania polegającego na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej, w szczególności określone w umowach z organizacją pozarządową. Systematycznie rosła liczba udzielonych porad (ze 172 w 2020 r. do 274 w 2022 r.). Rosnąca liczba porad wpłynęła na zmniejszający się koszt działania systemu w przeliczeniu na poradę (z 309 zł w 2020 r. do 293 zł w 2023 r.) Pozytywną pińię o realizacji usług w zakresie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, wyraziły wszystkie osoby, które wypełniły części B karty pomocy.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o zawarcie w umowach z radcami prawnymi i adwokatami oraz z organizacją pozarządową postanowień dotyczących powierzenia przetwarzania danych osób korzystających ze świadczeń, w zakresie objętym oświadczeniami, o których mowa w art. 4 ust. 2 unpp.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania NIK o
sposobie wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 30 listopada 2023 r.

Kontroler
Wojciech Olszewski
doradca ekonomiczny
/podpisano elektronicznie/

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk
/podpisano elektronicznie/